

GYŐRI TAPASZTALATOK

Nagyon kedvező tapasztalatot szereztünk egyik fiókkönyvtárunkban, ahol egy fedél alatt, egy helyiségben két könyvtár működik: a vállalat műszaki könyvtárának kihelyezett részlege és a szakszervezeti fiókja. Mindkettő szabadpolcos, és éppen ezért figyelemreméltó, hogy a szakszervezeti könyvtár anyagában való keresgélés közben az olvasók egy része a műszaki állványok közé is „betéved” (egy kis irányítással, de néha anélkül is), és a legtöbb esetben onnan is elvisz egy könyvet. Többek között ez a „házasság” is hozzájárul ahhoz, hogy a műszaki könyvolvasók taborában — az anyavállalatóktól eltérően, ahol külön van a két könyvtár — magasabb a fizikai olvasók részese: itt mintegy 26—30%.

A szabadpolcos állományban nálunk is gyakran került sor időszakos kiemelésekre. Ezeknek tartalmát az időszzerű politikai, irodalmi események határozták meg, valamint néha az a törekvés is, hogy a kevesebbet keresett szakok (pl. a természettudomány egy két osztálya, vallás) irodalmára felhívjuk a figyelmet. Másrészt bevált az a csoportosítás, hogy a mennyiségtől függően állványon, polcon vagy szekrényben külön helyeztük el azokat a könyveket, amelyeket csak helyben használhatnak az olvasók. Ilyenkor azonban a feliratnak is utalnia kell a kölcsönözhetetlenségre, mert így sok kellemetlen magyarázgatást, sértődöttséget kerülhetünk el.

Eligazító, tájékoztató feliratokat, jelzéseket minden könyvtárban — a kevés állománnyal rendelkezőkben is — feltétlen alkalmazni kell. Egy kis túlzással azt mondhatnánk, hogy ezek nélkül holt anyag van a szabadpolcon. A könyvtár rendje, a különböző szakcsoportok egymásutánja csak a könyvtárosnak természetes, az olvasónak egyáltalán nem az. Ám a feliratokat — különösen kisebb könyvtárakban — csak mértékkel alkalmazzuk, nehogy a sok felirat már a tájékozódás rovására menjen.

Hiába nevel a szabadpolc az önállóságra, maradnak az olvasók között olyanok — és ma még ezek vannak többen —, akik várják sőt kéri a könyvtáros tanácsait, segítségét. Épp a fejlett olvasók teszik lehetővé, hogy a könyvtáros többet, eredményesebben tudjon foglalkozni a segítségre szorulókkal. Ez a foglalkozás nemcsak a könyvajánlást jelenti, hanem az állványok közötti *együttes* keresgélést, a kézbevett könyvekkel történő *együttes* ismerkedést is, amelynek során tudatos munkával, jó pedagógiai érzékkel ezeket az olvasókat is bizonyos önállóságra nevelheti a könyvtáros.

Szakszervezeti könyvtárakban a legnagyobb gondot a kölcsönzési idő alatti „hajrá-munka” okozza. A szabadpolcos kölcsönzési módszer — köztudomásúlag — elősegíti e gond enyhítését. Még többet tehetünk, ha propaganda- és agitációs munkánkban bizonyos időbeli és módszerbeli változtatásokat eszközölünk. Mire gondolok? Külső propaganda munkánk a szabadpolc bevezetése előtt főként a *könyvtárat* népszerűsítette, új olvasók szerzését célozta. A *könyv- és irodalom-propagandát* leginkább a kölcsönzőpultnál végezzük. Ezt a munkát szabadpolcos kölcsönzés esetén — tapasztalataink szerint — sokkal aktívabb, sokkal céltudatosabb szemléltető és írásos könyv- és irodalom propagandamunkával kell felcserélni, vagyis: már a kölcsönzést megelőzően határozott igényt kell keltenünk az olvasókban bizonyos könyvek iránt. Ebben az esetben viszont jobban rétegekhez szólóan kell elvégezni e munkát. A Vagongyárban például külön annotált ajánlójegyzéket, rölapokat készítettünk a nődolgozóknak, s a jegyzék terjesztését az üzemi nöbizottság megbízottai segítették. Az üzemi újságban megfelelő könyvajánlással külön szoltunk az ifjú házasokhoz, külön az anyákhoz. Hasonló módon törekedtünk a KISZ segítségével az ifjú olvasók figyelmének felkeltésére. De megemlíthetném a fizikai és műszaki szocialista brigádok „testére szabott”, az irodák vezető beosztású dolgozói részére összeállított, valamint a munkásakadémiai hallgatóknak készített könyvajánló jegyzékeket is.

A katalógus fontos segédeszköz, de önmagában nem elegendő. Hisz a könyvtár tájékoztató, tanácsadó tevékenysége iránt a kisebb könyvtárakban is mind jobban jelentkező igény feltétlen megköveteli, hogy más segédletekkel: bibliográfiákkal, kézikönyvekkel, lexikonokkal stb. szintén ellássák a letéti könyvtárakat még a többletkiadások árán is. Helyes, ha ezeket az olvasók használhatják, sőt kezelésükre ugyan-csak tanítsa meg őket a könyvtáros.

Horváth Andrásné